

Mededelingen van de Nederlandsche Boscbouw Vereeniging

VERSLAG VAN DE NAJAARSBIJEENKOMST
OP 10 EN 11 OCTOBER 1952.

Twee excursies en een algemene vergadering vormden voor deze najaarsbijeenkomst een wel haast overvuld programma. Voor een gedeelte der bezoekers gaven het vele natuurschoon en de beelden van typische landschapsverzorging, welke op de excursie van Vrijdagmiddag en Zaterdagochtend waren te zien en te beleven, een gevoel van onbevredigde overvloed. Hierbij kwam nog de zeer lange algemene vergadering, welke door een gezellige borrel en diner enigermate naar het middernachtelijk uur werd verschoven, waardoor weer andere leden voor dit deel van het programma de zijde der oppositie kozen.

Een vereniging leeft, als men deze kritische stemmen hoort en het Bestuur dient deze stemmen uit haar ledenkring niet naast zich neer te leggen.

De aanvang van dit rapport zou de lezer de indruk geven, dat deze bijeenkomst niet geslaagd zou zijn geweest; het tegendeel is waar.

Welke bosbouwer in Nederland is in de laatste jaren niet geconfronteerd met de gedachte voor natuurschoon en landschapsverzorging? Op deze dagen was het niet deze gedachte in woord, beeld of geschrift, doch de zuivere werkelijkheid, waarvan men heeft kunnen genieten. Een factor, waarover nog niet werd gesproken, doch die van het aller-grootste belang is voor het welslagen van onze jaarlijkse bijeenkomsten, is het persoonlijk contact. Dit contact, dat soms op zakelijk niveau ligt, doch ook menselijke vriendschappelijke banden smeedt en verstevigt, is voor ons hedendaagse overvolle leven een onvervangbaar facet.

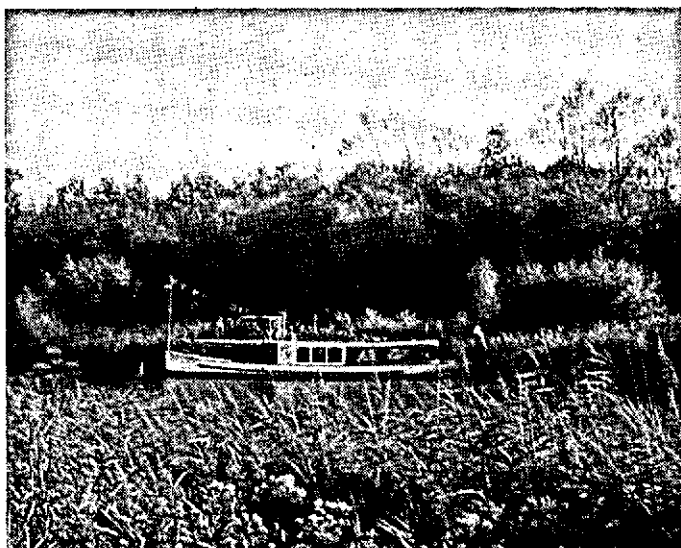
Het Bestuur heeft een groot vertrouwen in de ontwikkeling van de nieuwe Studiekring, welke de vereniging — gedragen door haar leden — nieuwe wegen zal wijzen tot het organiseren van de jaarlijkse bijeenkomsten. Ook de behandeling der agendapunten voor de algemene vergaderingen heeft de volle belangstelling van het Bestuur en de wijzigingen als voorstel aan de leden op de komende vergadering worden voorgelegd.

Excursie op Vrijdagmiddag. Deze tocht, welke bij droog weer, met afwisselend zonneschijn en schitterende overdrijvende wolkenvelden, ditmaal niet per bus of auto doch per boot plaats vond, bracht de deelnemers naar een 4-tal objecten, gelegen ter weerszijden van het Twenthe Kanaal, tussen Eefde en Lochem.

De leider van deze excursie, de heer G. A. Overdijkink, heeft bij zijn leiding de deelnemers naast de aankleding van het landschap ook de bosbouwkundige aspecten van de beplanting weten te wijzen. Uit de aan

de excursisten verstrekte gids kan nog de volgende omschrijving worden overgenomen :

De omschrijving, vermeld in het programma „excursie langs de grondbergplaats-bebossingen”, is wat beperkt en moet wat ruimer worden opgevat. Het gaat bovendien om de aanpassing in de vorm van sluizen en bruggen met opritten aan het omgevende landschap, waarbij dus in het bijzonder de beplantingen de aandacht vragen.

Afb. 1. Een der beide boten, waarmede het vervoer plaats vond, bij een der bezochte objecten.

Ter inleiding moet worden vermeld, dat bij de uitvoering veel aandacht is besteed de schending van het landschap tengevolge van de aanleg van het kanaal te beperken. Uit de aard der zaak moet bij de aanleg van een kunstwerk van een dergelijk formaat noodgedwongen min of meer sterk in het landschap worden ingegrepen, hetgeen bij de landschappen, die een kanaal als het onderhavige doorsnijdt, in het bijzonder het geval is.

Bij de aanleg is er doelbewust naar gestreefd de kanaaldijken niet hoger te maken, dan nodig was. Op tal van plaatsen zijn zij niet hoger dan ongeveer 1 m boven kanaalpeil. Hierdoor is bereikt, dat het kanaal zoveel mogelijk is opgenomen in het landschap. Bij hoge kanaaldijken zien zij die varen, praktisch niets van de omgeving, terwijl hoge kanaaldijken vanuit het omgevende landschap een hinderlijk obstakel vormen.

Het laag houden van de kanaaldijken moet gepaard gaan met het bergen van de uitkomende grond op daarvoor aangewezen plaatsen. Het gevolgde systeem heeft geen bijzondere geldelijke offers gevergd. Door bebossing van deze grondbergplaatsen zijn zij geheel in het landschap opgenomen.

Het Twenthekanaal heeft vaste bruggen. Dit heeft het noodzakelijk gemaakt vrij hoge opritten te maken. Deze opritten zijn in het algemeen niet recht maar flauw gebogen, wanneer daartoe enigszins aanleiding

bestond. Daardoor is een hinderlijke starheid vermeden, terwijl op verschillende plaatsen een aardige blik is verkregen op de brug, vóórdat, die wordt bereikt. De beplantingen langs de opritten en op de taluds geven soms een aangename aansluiting met de omgeving en soms welkome accenten in het landschap.

Tenslotte valt nog te wijzen op de met riet beplante bermen. In het algemeen geeft dit riet een aangename en natuurlijke omranding van het water en bevredigt beter dan boordvoorzieningen van zuiver technische constructie. Over de bezochte objecten schrijft de heer Overdijkink in de excursiegids:

Object 1.

Grondbergplaats aan de noordzijde tussen km 4.5 en 5.5. De grond is met kipkarren aangevoerd. Na storting is deze afgedekt met 15 cm bovengrond, waarna het perceel één jaar heeft braak gelegen. In 1933 werd na eggen lupine ingezaaid. In 1934 werd het terrein geploegd en vervolgens ingezaaid met inlandse en Amerikaanse eikels en beukenoten; de beukenoten werden door muizen grotendeels opgevreten. In het najaar 1935 werd de sterke onkruidverwildering (hoofdzakelijk kweekgras) verwijderd en op hopen gelegd, waarna de bezaaiing werd doorgeplant met witte els, alsmede groepsgewijze met lariks, douglas en sitkaspar. De taluds werden beplant met groepen abeel, prunus, meidoorn en witte els. In het voorjaar 1938 werden enkele holle gedeelten nog met douglas doorgeplant en in 1941 nogmaals met lariks en douglas.

Object 2.

Grondbergplaats aan de zuidzijde bij km 8. Evenals op object 1 werd de grond gestort met kipkarren en afgedekt met 15 cm bovengrond. In het voorjaar 1933 werd het perceel beplant met beuk, inlandse en Amerikaanse eik, Noorse esdoorn en groepen lariks, douglas en sitkaspar; als vulhoutsoorten werden berk, witte els, lijsterbes en prunus gebruikt. Alle houtsoorten werden in wildverband uitgezet.

De taluds werden beplant met groepen abeel, meidoorn, hazelaar, vlier, witte els, prunus en bergden. In 1948 stierf een deel van de lariksbeplanting door aantasting van de honingzwam. Ook een deel van de sitka's ging door ziekte verloren. In 1949 werd het vulhout plaatselijk afgekapt, waarna in de open plekken douglas werd doorgeplant. Door de goede groei van de oude opstand sloten de open plekken zich betrekkelijk snel, zodat het planten van douglas nagelaten had kunnen worden.

Object 3.

Beplanting omgeving Ehzerbrug bij km 9.8. De oorspronkelijke beplanting is thans 18 jaar. Hier wordt de aandacht gevraagd voor een gespaarde bomengroep uit de aanleg die tot het landgoed „De Ehze” heeft behoord; verder een laanbeplanting langs de oprit aan de zuidzijde evenwijdig met het kanaal en groepen bomen en struiken op de afrit langs de weg naar Almen, taludbeplantingen en exemplaren van *Populus robusta* langs de zuidzijde van de oostelijke afrit.

Object 4.

Grondbergplaats aan de zuidzijde tussen km 12.4 en 13.4. In tegenstelling met de objecten 1 en 2 werd de grond op dit perceel opgespoten en vervolgens afgedekt met 10 cm Berkelklei (vermoedelijk steriel). In het voorjaar 1934 werd lupine gezaaid, die zeer slecht tot ontwikkeling kwam. In het voorjaar 1935 werd het terrein groepsgewijze beplant met inlandse eik, douglas, Japanse lariks, sitkaspar als hoofdhoutsoorten en berk, lijsterbes, abeel, acacia, prunus en witte els als vulhout; hier-tussen werden bovendien nog eikels uitgelegd.

Met uitzondering van een gedeelte van de rand langs het kanaal heeft de beplanting zich zeer slecht ontwikkeld. De oorzaak hiervan moet gezocht worden in de slechte structuur der opgespoten grond, welke afgedekt is door een laag steriele klei; hier komt nog bij, dat konijnen aanzienlijke schade in de jonge beplanting aanrichtten.

Halverwege de boottocht, die onderbroken werd door wandelingen door en langs de 4 objecten, werd in café „de Aanleg” de thee gebruikt, een aangename afwisseling op deze excursie.

Hier rest de schrijver nog een woord van dank te richten tot de Directie der Rijkswaterstaat, die naast het beschikbaar stellen van een boot ook personeel de bouw van aanlegsteigers bij de objecten te verzorgen.

Afb. 2. Onze scheidende voorzitter, G. Gerbranda, bedankt voor de geslaagde excursie langs het Twenthe-kanaal.

Algemene vergadering op Vrijdagavond te Lochem.

Voor deze vergadering was een grote belangstelling — 72 leden tekenden de presentielijst — waarbij het onderwerp op de agenda vermeld „Bespreeking voor het Voorontwerp Boswet met inleiding door de heer W. Brantsma” zeker velen naar Lochem had doen gaan. Voor vele leden zal het ongetwijfeld een teleurstelling zijn geweest, dat de oorspronkelijk door het Bestuur gedachte bespreking geen doorgang vond. In het voorafgegane overleg met de inleider oordeelde het Bestuur het juist om deze zo ingewikkelde materie uitsluitend te doen inleiden om dan de leden te verzoeken hun op- en aanmerkingen schriftelijk in te dienen bij het Bestuur. De persoonlijk of groepsgewijs opgestelde bezwaarschriften worden vóór het eind van dit jaar bij de Secretaris ingewacht.

De heer Brantsma, die als vertegenwoordiger van onze vereniging zitting had in de Commissie tot Herziening van de Boschwet 1922, ving zijn inleiding aan met te memoreren dat het Bestuur van de N.B.V. in

1947 een brief heeft gericht aan de Secretaris van bovengenoemde Commissie, waarin zij haar desiderata voor de nieuw op te stellen wet heeft neergelegd. Inleider ging vervolgens verder met de concept-wet te bespreken, waarbij hij de desiderata op de voet volgde. Hij constateerde, dat de in de brief naar voren gebrachte wensen en wel de „doelstellingen” welke de nieuwe wet zou moeten nastreven, geheel overeenstemmen met het door onze Vereniging geponeerde standpunt, doch dat de in de desiderata opgesomde „middelen” welke tot de doelstellingen zouden moeten leiden, niet geheel in vervulling zijn gebracht, en wel voor wat betreft de plaats die het Bestuur van de N.B.V. had toegedacht aan de Hoofdafdeling Bosbouw.

Volgens inleider houdt dit verband met de invoering van de Wet op de Publiekrechtelijke Bedrijfs-Organisaties, die weliswaar is aangenomen, maar nog niet is gerealiseerd.

Ook verdienen nog vermelding de mededelingen van de Commissie voor Publicaties en de Studiekring-Commissie, waarmede op deze vergadering bij monde van haar voorzitters, de leden op de hoogte werden gebracht van de activiteit van deze instituten. De heer Ir J. van Soest brengt een gedocumenteerde monografie van het leven en werken van van Schermbeek onder de aandacht van de Vergadering. Hij verzocht om deze monografie, geschreven door Prof. Jager Gerlings, te doen verschijnen als publicatie van de Nederlandsche Boschbouw Vereniging en de kosten te doen dragen door het van Schermbeekfonds. Met het voorstel gaat de Vergadering accoord, over de oplaag zal door het Bestuur nader worden beslist. Als tweede mededeling van de Commissie voor Publicaties komt de heer van Soest met de suggestie om het in bewerking zijnde „Zakboekje voor de Bosbouw” in een losbladige uitvoering samen te stellen. Na de reeds gereed zijnde onderwerpen en hun auteurs te hebben vernomen, geeft de Vergadering haar goedkeuring aan het gedane voorstel.

Prof. Dr J. H. Becking brengt als Voorzitter van de Studiekring-Commissie verslag uit over de werkzaamheden van zijn Commissie. Uit de enquête, gehouden onder de leden van de Vereniging, inzake de onderwerpen waarnaar de belangstelling der leden in het bijzonder uitgaat, is gebleken, dat de volgende drie bosbouwproblemen de meeste interesse hebben :

- 1e de dunning
- 2e de grondbewerking bij bosaanleg
- 3e de rationalisatie der arbeidstechniek.

Deze onderwerpen zullen op de eerstkomende Studiekringdagen, te houden in November, worden ingeleid door een drietal prae-adviseurs. Ook met deze mededeling kan de Vergadering haar volle instemming betuigen.

Bij de verkiezingen in de vacature in de Redactie van het Tijdschrift kan nog worden gememoreerd, dat het aftredende Redactielid, de heer P. Boodt, vanaf de oprichting van het Tijdschrift in 1929 onafgebroken lid van dit college is geweest, waarvoor de heer van Vloten hem hulde brengt en hem namens de Vereniging dank zegt voor de vele diensten aan onze Vereniging bewezen. Bestuur en Vergadering sloot zich bij de geuite hulde en dank ten aanzien van de heer Boodt aan.

In de vacature werd na stemming verkozen de heer Ir A. J. Grandjean. In de Bestuursvacature, door aftreden van de Voorzitter, de heer G. Gerbranda, werd Prof. Dr G. Houtzagers verkozen.

Excursie op Zaterdagochtend. Reeds vroeg moesten de deelnemers van de excursie op het landgoed „Verwolde” zich verzamelen, hetgeen plaats vond aan de oprijlaan van de bezitting. De eigenares van „Verwolde”, Mevrouw L. Baronesse van der Borch van Verwolde-Voûte en haar zoon, A. Ph. R. C. Baron van der Borch van Verwolde, wachtten het gezelschap aan de toegangspoort op en om 8.45 uur werd een afgang gemaakt met de wandeling.

Vóór het nuttigen van een kopje koffie op het kasteel, werd een rondwandeling gemaakt van een gedeelte van het landgoed, waar in hoofdzaak het bos als economisch bedrijf wordt uitgeoefend. Het waren wel in hoofdzaak de jonge bebossingen met lariks, douglas en sitka die hier de aandacht vroegen. Als afwisseling waren langs de route enkele der grondbewerkingsmachines, die de eigenares voor eigen exploitatie heeft aangekocht, in werking gesteld. Zo werden de door paarden getrokken Finse rolegge en de plantgatenboor achter de Fordson Dearborn gedemonstreerd. Ook enige bodemprofielen, een sterk door de schorsbrand (*Phomopsis Pseudotsugae*) aangetaste lariksofstand en een kleine demonstratie in het vellen van bomen, waren aanleiding tot het verlevendigen van de discussie over deze bosbouwproblemen. Ook de kwekerij van bosplantsoen en de daarbij tentoongestelde bosbouwgereedschappen en werktuigen gaven een goed beeld van de grote belangstelling, die de eigenares voor de exploitatie van het bosbezit toont.

Het overzicht van de huidige stand van het landgoed, dat door Mevrouw van der Borch op de vorige avond tijdens de Algemene Vergadering was gegeven, werd tijdens het gebruik van de koffie aangevuld

Afb. 3. De dikke eik van Verwolde.

door de voordracht van haar zoon, die speciaal de historie van deze Heerlijkheid vertelde. Het zal voor velen onbekend zijn geweest, dat het thans ruim 560 ha grote landgoed dateert uit omstreeks 1200. Het huidige „Verwolde" werd in 1776 gebouwd door één der voorouders uit het geslacht van der Borch, op de plaats waar eens de middeleeuwse burcht had gestaan.

Na het gebruik van de koffie werden de deelnemers door het parkbos en het gedeelte van het landgoed, waar de boerderijen met hun gronden afwisselen met de coulissen vormende bosstroken, geleid naar de „dikke boom", een natuurmonument in de wijde omtrek bekend. Kenners van monumentale bomen in Nederland wisten te vertellen, dat het de dikste eik van Nederland is.

De wandeling werd beëindigd met een rondgang door het kleine maar wel verzorgde arboretum; een gezamenlijke lunch besloot deze najaars-bijeenkomst welke de deelnemers zoveel natuurschoon bood.

Een woord van dank aan de gastvrouw.

P. H. M. Tromp,
Secretaris van de Nederlandsche
Boschbouw Vereeniging.

PERSONALIA.

AFSCHIED Prof. Dr JOHANNA WESTERDIJK.

Het over de gehele wereld zo welbekende phytopathologisch laboratorium „Willie Commelin Scholten" te Baarn, is geworden wat het is, door steun van buiten, zoals van de familie Scholten, Odo van Vloten, de familie Buisman en zovelen meer, maar vooreerst door de persoon van Professor Westerdijk. Het was een voorrecht om op 22 November bij het afscheid van deze eminente persoonlijkheid aanwezig te zijn en haar welbekende betoogtrant, eenvoudig, helder, geestig en altijd zo raak, weer eens te mogen horen. Behalve, dat de wetenschap bij haar zo veilig geborgen was, heeft zij zeer veel school gemaakt, door haar buitengewone wijze van omgang met mensen, haar gave en haar kennis aan jongeren over te dragen, maar ook haar organisatorische talenten zijn zeer bijzonder geweest. Het is dan ook niet zo'n wonder, dat haar vele vereerders nu ook eens met succes iets voor haar hebben kunnen presteren: een fonds, het „Johanna Westerdijkfonds", dat in één slag begint met ruim 25.000 gulden en dat het wetenschappelijk onderzoek op phytopathologisch gebied zal helpen steunen.

Wij bosbouwers kennen haar niet zo zeer als hoogleraar van de Universiteiten van Amsterdam en Utrecht, ook niet als Hoofd van het, evenals het laboratorium, wereldberoemde „Centraal Bureau voor Schimmelcultures" met meer dan 8.000 soorten, waarvan zij de leiding voorlopig nog zal blijven houden, maar meer door het onderzoekswerk van haar en haar medewerkers van houtige gewassen, meest laanbomen.

Vooraan staat daarbij natuurlijk het iepenziekte-onderzoek met al het daaraan verbonden jarenlange werk, dat in haar laboratorium en in proeftuinen in ons land is verricht, waarvan zij steeds de ziel is geweest. Het betreft niet in het minst de ontdekking van de veroorzaker van deze vernietigende ziekte, maar ook van andere aantastingen, zoals *Nectria*, die helaas de eerste resistente iepenselectie onmogelijk heeft gemaakt. Maar al heel gauw na het iepenziekte-onderzoek moeten wij het kanker-onderzoek van de populieren noemen, dat ook thans nog blijft de grondslag voor de gehele populierencultuur in ons land en ook daarbuiten. Daarnaast merken wij op de bacterieziekte van de wilg, die al niet minder ernstig is, kankers van de wilg, de insterving van de zwarte els, houtrottingen in levende bomen, om maar enige te noemen.

Eén keer kwam het onderzoek, voor zoveel mij bekend is, meer op zuiver bosbouwkundig gebied, zij het dan ook in de kwekerij, toen de huidige voorzitter van het huldigingscomité Dr J. G. ten Houten de kiemplantziekten van de coniferen onderzocht. De belangstelling van professor Westerdijk en haar staf strekte zich echter ook altijd veel verder uit en talloos zijn de contactpunten geweest, die haar aan ons werk hebben verbonden en waaruit de mogelijkheid tot harmonische samenwerking met deze vrouw steeds onomwonden is gebleken.

Wij wensen hiermede professor Westerdijk nog vele jaren van voldoening in de haar nog blijvende werkzaamheden en zullen de aange-name sfeer, die zij vermocht te scheppen, nimmer vergeten.

F. W. Burger.

STUDIEKRING.

De secretaris verzoekt de leden van de Studiekring der Nederlandsche Boschbouw Vereeniging hun contributie over 1952 te willen overschrijven of storten op postrekening 577199 van Ir A. van Laar te Wageningen.

ADRESWIJZIGINGEN.

Verhuisd : W. Boerhave Beekman den Haag van Hofwijkstraat
naar Benoordenhoutseweg 235.
S. Duintjer van Rolde naar Groningen,
Ketw. Verschuurlaan 3.
Ir A. J. Grandjean te Utrecht van Oudwijkerlaan naar
van Speyckstraat 10.
Ir H. A. J. Jonkers te Lunteren van Kastanjelaan
naar Hillegondelaan 2a.

De Secretaris,
Ir P. H. M. Tromp.
